

5) визначення, виходячи із тактичних міркувань, необхідності застосування для фіксації перебігу і результатів допиту засобів звукозапису чи відеозапису, яких саме, підготовка цих засобів тощо.

Другий етап – формування психологічного контакту. Саме з нього розпочинається, власне, допит, тому нерідко його вважають першим етапом допиту. Нерідко формування психологічного контакту розпочинається усуненням напруженості за допомогою бесіди на сторонню тему, що становить інтерес для допитуваного. Допит малолітніх бажано розпочинати з бесіди, що включає елементи гри, яка допоможе встановленню довірливих стосунків. Психологічному контакту з допитуваним буде сприяти спокійний, упевнений тон слідчого, його манера звертання.

Третій етап – вільна розповідь, тобто виклад допитуваною особою всього того, що їй відомо по даному провадженню чи з окремих обставин. Під час вільної розповіді особа, яка проводить допит, має уважно вислухати показання, без великої потреби не перебивати допитуваного.

Але слідчому слід пам'ятати, що для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку характерною є наявність підвищеного навіювання та схильність до фантазування. Необхідно також підкреслити, що допиту малолітньої особи власнито багато особливостей. Однією з них є те, що дитина віком 7–8 років ще не в змозі побічно охопити та послідовно описати побачене. Тому в структурі допиту немає фрази про вільну розповідь, він проводиться у формі запитань-відповідей. Звідси зрозуміло, що всебічність та повнота допиту неповнолітнього цілком визначається кількістю заданих йому питань. Що ж стосується підлітків, то їх притаманні імпульсивність, швидка зміна настрою, негативізм. Ці якості можуть бути причиною відмови від спілкування зі слідчим і повідомлення необхідної інформації. Для старшого шкільного віку характерна схильність до референтної (авторитетної) групи чи референта (найбільш авторитетної особи).

Заключний етап допиту характеризується завершенням спілкування осіб, які брали участь у допиті, фіксацією показань. Вихід із спілкування має сприяти підтриманню і розвитку встановленого психологічного контакту з допитуваною особою на майбутнє.

Таким чином, тактика допиту малолітніх потребує від слідчого неабиякої майстерності та виконання ряду процесуальних і тактичних вимог, які впливають на якість отриманих доказів та їх допустимість в суді.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.98

Вікторія Юрійвна ЦЕБИНОГА,
курсант групи Ф1-302 ХНУВС

*Науковий керівник: старший викладач кафедри криміналістики
та судової експертології факультету № 1 ХНУВС Безсонна Т. Ф.*

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОГО

Тенденції розвитку кримінально-правових відносин, складна внутрішньо економічна ситуація в країні, морально-психологічні та соціально-рольові ознаки особи злочинця, на сьогодні, дали поштовх до появи категорії кримінальних правопорушень, які все частіше вчиняються такою категорією осіб як неповнолітні.

Основні положення щодо проведення такої слідчої розшукової дії як допит закріплені у Кримінальному процесуальному кодексі. Допит – слідча (розшукова) дія, спрямована на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Ця слідча (розшукова) дія являє собою регламентований кримінальними процесуальними нормами процес отримання та фіксації слідчим, прокурором, суддею чи іншою уповноваженою особою, від допитуваної особи інформації про факти, що мають значення для встановлення істини по кримінальному провадженню (ст. 224 КПК України). Допит – це, насамперед, форма спілкування в рамках кримінального провадження, проте, варто зазначити, що таке спілкування з самого початку є нерівним. Тому слідчому потрібно увесь час контролювати процес допиту від початку до його закінчення.

Допит залежно від різних критеріїв поділяється на ряд видів. Наприклад, залежно від віку допитуваної особи, традиційно виділяють допит малолітньої особи, неповнолітньої дитини та дорослої людини. В подальшому, залежно від процесуального статусу допитуваної особи, допит поділяється на: допит підозрюваного, свідка, потерпілого.

Залежно від вище вказаних особливостей, обирається і відповідна тактика проведення слідчої (розшукової) дії. Під тактичними прийомами проведення допиту, у даній роботі ми розуміємо сукупність психологічних методів впливу на допитувану особу з метою отримання від неї правдивих відомостей, що мають значення для кримінального провадження. При обранні тактичних прийомів проведення допиту, слідчий повинен враховувати ряд факторів. По-перше, це вік особи та її процесуальний статус, наприклад неповнолітня особа. Неповнолітньою є особа у віці від 14 до 18 років, що в деяких злочинах складає його суб'єкт.

Особливістю проведення допиту неповнолітнього підозрюваного є те, що з даною категорією осіб найважче встановити позитивний психологічний контакт, оскільки, як правило, на дану категорію осіб впливає безпосередньо їх правовий статус. Вони здебільшого є пригніченими, не бажать вести розмову, відчувають власну безвихідь та в деяких випадках безпорадність, часто можуть змінювати власні показання. Тому, важливим є факт встановлення атмосфери довіри з боку слідчого та встановити найбільш сприятливі для неповнолітнього умови, в яких він почував би себе «як вдома». Підлітки в більшості випадків правильно описують ситуацію та учасників події, але для них характерний недостатній життєвий досвід і обсяг знань, вони ще здатні до зосередження уваги, та мають менший розвиток аналітичних здібностей. Наступними особливостями проведення допиту неповнолітнього є те, що дана категорія осіб має схильність до фантазії (змішання реально сприйнятого та уявного), емоційності події.

Таким чином, при обранні тактичних прийомів проведення допиту неповнолітнього, слідчий повинен враховувати цілу низку факторів щодо даної категорії осіб, та тієї ситуації, яка складається безпосередньо під час допиту, оскільки вони пов'язані з особливостями психіки підлітка. Тож необхідно створити сприятливу атмосферу довіри між слідчим і

допитуваним та пам'ятати про наявність специфічних рис психології дитячого, підліткового та юнацького періодів розвитку і враховувати їх під час отримання інформації.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.98

Володимир Олександрович ШВИДКИЙ,

курсант групи Ф1-303 ХНУВС

Науковий керівник: викладач кафедри криміналістики

та судової експертології факультету № 1 ХНУВС Приходько В. О.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ, ЗОВНІШНІСТЬ ЯКОЇ БУЛО ЗМІНЕНО

Бажання змінити зовнішність завжди було актуальним для людей, а з розвитком медицини з'явилося більше можливостей щодо його реалізації. Сьогодні змінюють не лише окремі елементи обличчя, але й зовнішність у цілому, а також стать особи. Таким чином, питання щодо зміни зовнішності набувають все більшої актуальності в ході розслідування злочинів.

Сьогодні пластичні (косметичні) операції набули значного поширення і дозволяють усувати не тільки вади розвитку, наслідки механічних, хімічних ушкоджень і хірургічних втручань, а й змінювати форму та розміри певних елементів обличчя (носа, рота тощо) та проводити так зване омолодження. Так, у результаті усунення зморшок на обличчі може змінюватися межа росту волосся, що призводить до збільшення висоти чола, а також рівня розташування брів (як правило, догори). Усунення складок верхнього і нижнього вік змінює положення кутів ока, що, у свою чергу, призводить до зміни форми та положення очної щілини. Випрямлення спинки носа, зменшення висоти та ступеня його виступання призводить до зміни таких ознак, як висота верхньої губи, згладжування носолобного кута, положення основи носа (догори), форма ніздрів і кінчика носа.

Операції із зміни чоловічої статі на жіночу і навпаки також є розповсюдженими у нашому суспільстві. Усі ці хірургічні втручання певною мірою змінюють вигляд людини та в певних випадках можуть ускладнювати досудове розслідування кримінальних проваджень.

Складнощі виявляються за двома напрямками: 1) після пластичної операції людина не зобов'язана вклеювати нову фотокартку до паспорту громадянина України за діючим національним законодавством; 2) у криміналістичній літературі на цей час відсутні чіткі методичні рекомендації щодо дослідження портретів осіб, зовнішність яких змінено у результаті косметико-пластичних операцій.

Доцільним є розроблення переліку операцій, після яких громадяни зобов'язані міняти посвідчення особи, основним реквізитом яких є фотокартка, а також внести зміни до Положення про паспорт громадянина України про необхідність вклеювання нової фотокартки, що відповідає його вікові та зовнішньому вигляду після пластичної операції.

Згідно з наказом Міністерства юстиції № 96/5 від 12.01.2011 «Про затвердження Правил внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання» особа, що змінила стать, отримує медичне свідоцтво про зміну (корекцію) статеві належності і потім подає заяву до органу реєстрації актів цивільного стану з метою отримання нового свідоцтва про народження. До відповідних документів працівниками вищевказаних установ вносяться змінені відомості про особу з подальшою видачею їй документу. Маючи змінене Свідоцтво, складається заява на отримання відповідного паспорту громадянина України.

Загалом питання, пов'язані з ідентифікацією осіб, які змінили стать не викликають труднощів і мають нормативно-правове забезпечення. Проблема встановлення особи може виникнути у випадку якщо вона вчинить злочин до закінчення процесу легалізації її у суспільстві у новому статусі.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.982.4

Владислав Сергійович КОЗЯВІН,

курсант групи Ф1-304 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри криміналістики та судової експертології

факультету № 1 ХНУВС кандидат юридичних наук Савчук Т. І.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ПІДРОБКИ ДОКУМЕНТІВ

Документ – це матеріальний об'єкт, у якому зафіксовані відомості про які-небудь факти, що відбулися, чи які можна передбачити. Під криміналістичним і навіть кримінально-процесуальним кутом зору документом є будь-який матеріальний носій зафіксованої в ньому інформації, що має значення для кримінального судочинства. Спосіб підроблення документу І.М. Осика визначає як об'єктивно і суб'єктивно обумовлену комплексну діяльність особи (групи осіб), спрямовану на внесення змін у дійсний документ, виготовлення завідомо неправдивого документу або внесення неправдивих відомостей до офіційного документу, яка відображається в матеріальних та ідеальних слідах. Отже, підробка буває двох видів: інтелектуальна та матеріальна.

Інтелектуальна підробка полягає у складанні та видачі правильного за формою та виготовленням документа, але такий документ містить свідомо неправдиві відомості (інформацію).

Матеріальна підробка – об'єктивно та суб'єктивно обумовлена сукупність технічних засобів та прийомів, які використовуються з метою часткової зміни справжнього документа або створення повністю підробленого документа. Це може бути як груба підробка, так і кваліфікована, виконана на досить високому технічному рівні. Слід зазначити, що